

Βιοδοσιμετρία και εξατομίκευση επικινδυνότητας υπερέκθεσης σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες με κυτταρογενετικές μεθόδους

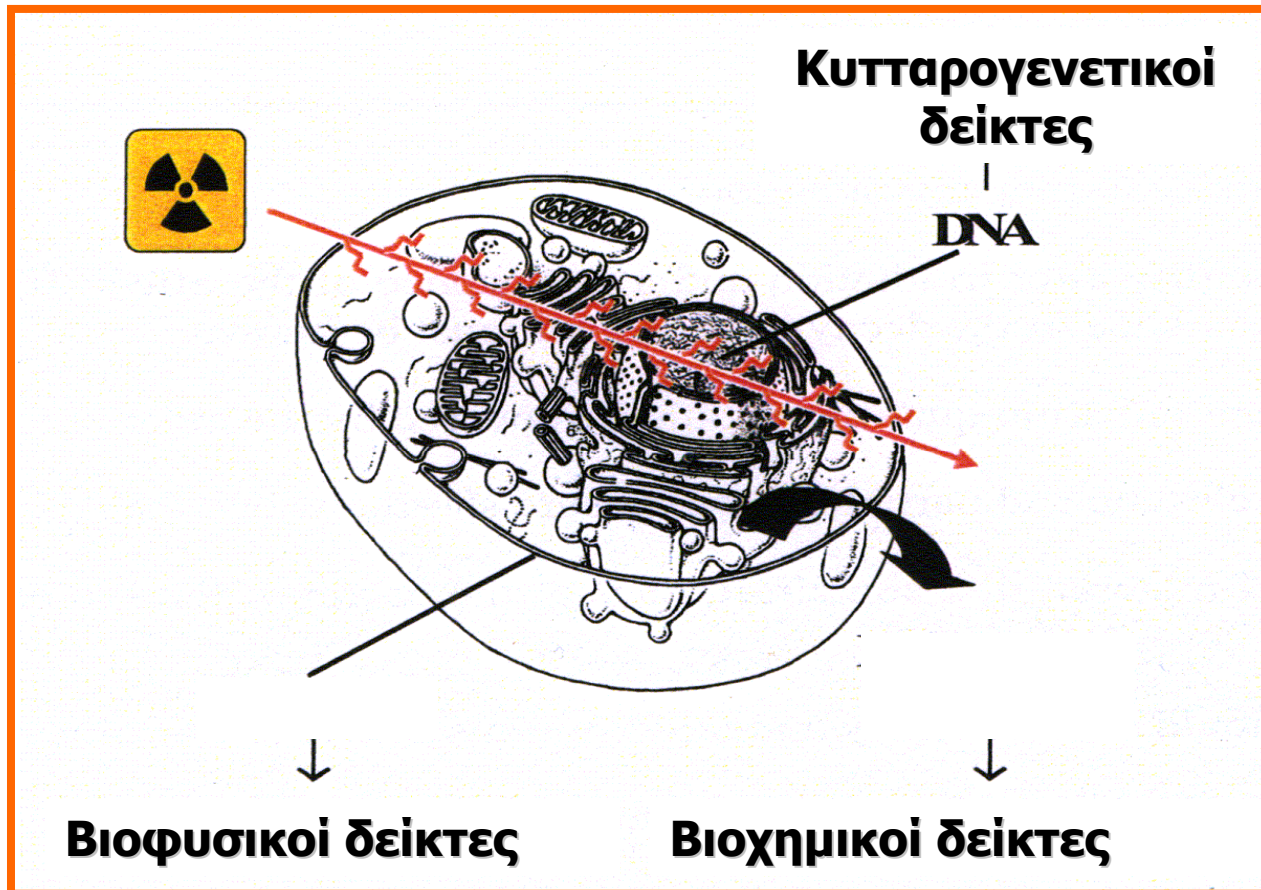
**Δρ. Γεωργία Τερζούδη
Ερευνήτρια Γ'**

Ανάπτυξη κυτταρογενετικών μεθόδων για την:

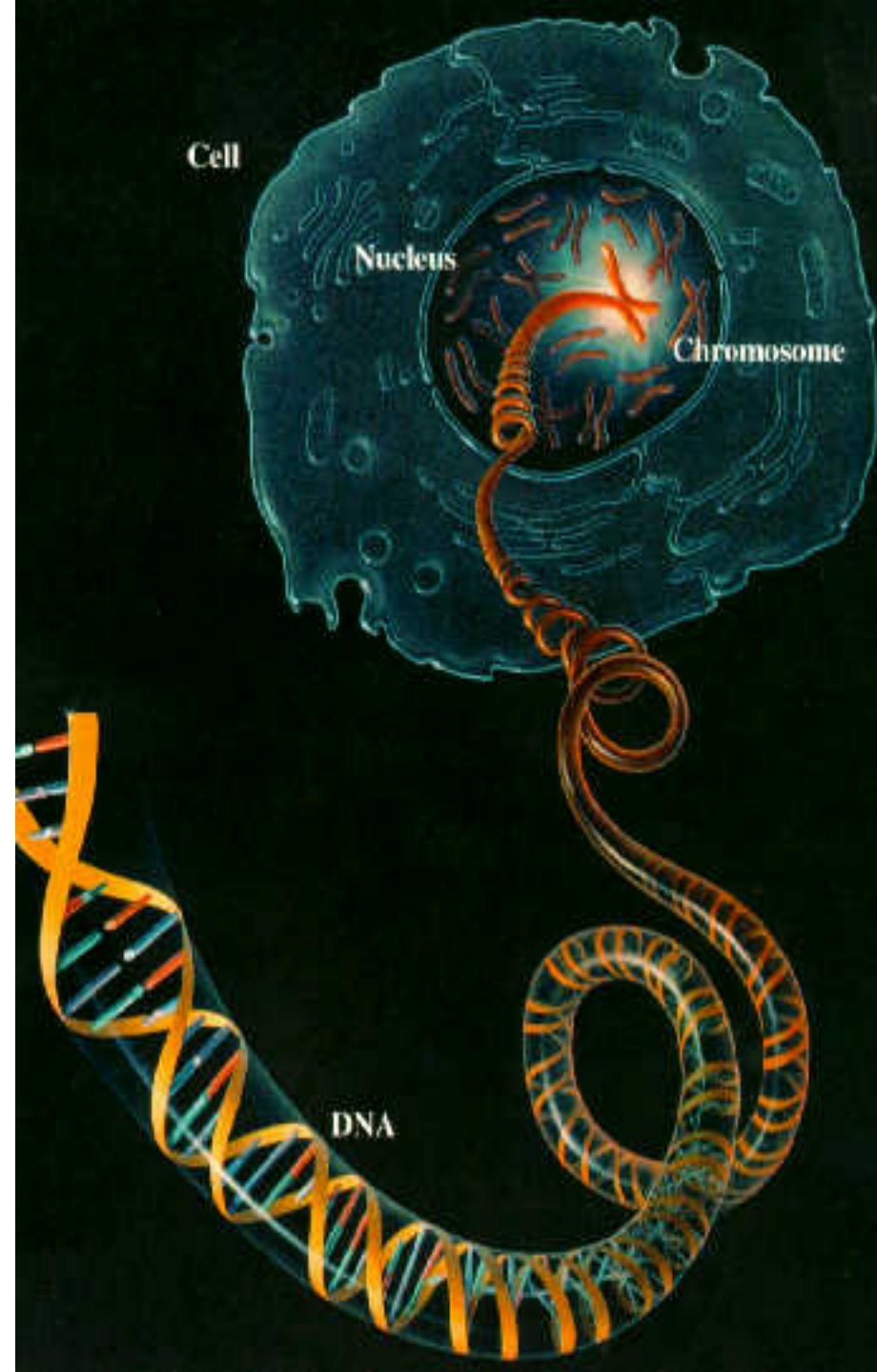
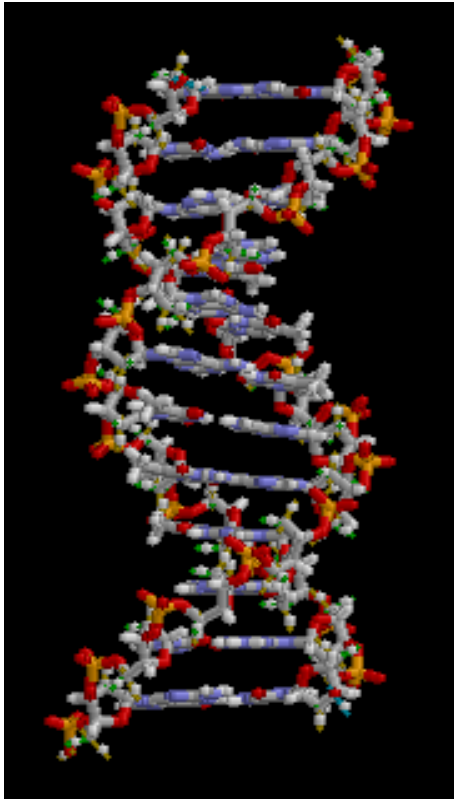
- ✓ εκτίμηση απορροφούμενων δόσεων και επικινδυνότητας ιοντιζουσών ακτινοβολιών με βάση την απόκριση βιολογικού δοσιμέτρου- **Βιοδοσιμετρία**
- ✓ ανίχνευση ατόμων με αυξημένη ακτινοευαισθησία, εξατομίκευση επικινδυνότητας υπερεκθέσεων και εξατομίκευση πρωτοκόλλων ακτινοθεραπείας - **Ακτινοπροστασία**
- ✓ διερεύνηση μηχανισμών υπερευαισθησίας στην ακτινοβολία και γενετικής προδιάθεσης στην καρκινογένεση και εν γένει την κατανόηση μηχανισμού δράσης ιοντιζουσών ακτινοβολιών - **Ραδιοβιολογία**

Αλληλεπίδραση ακτινοβολίας - ζώσας ύλης

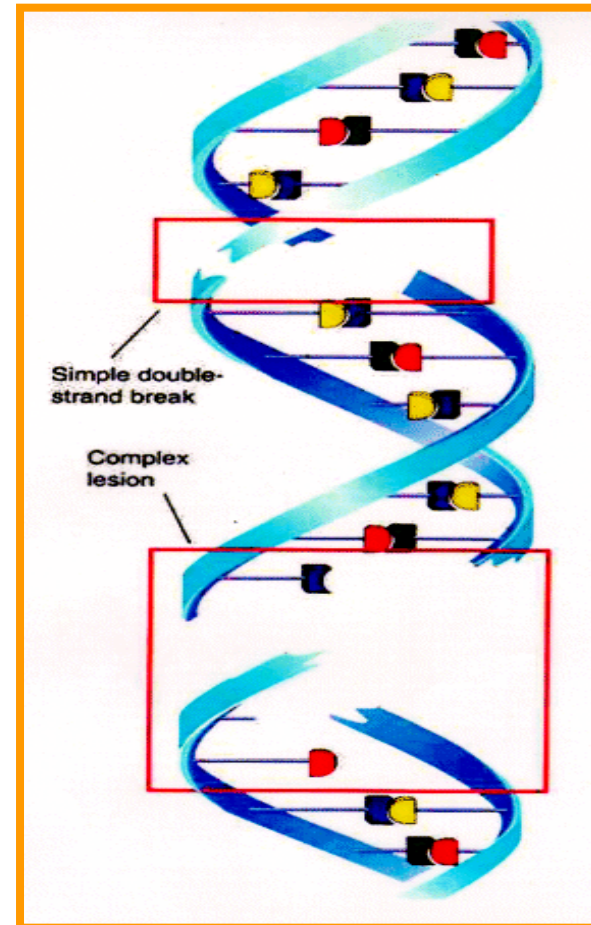
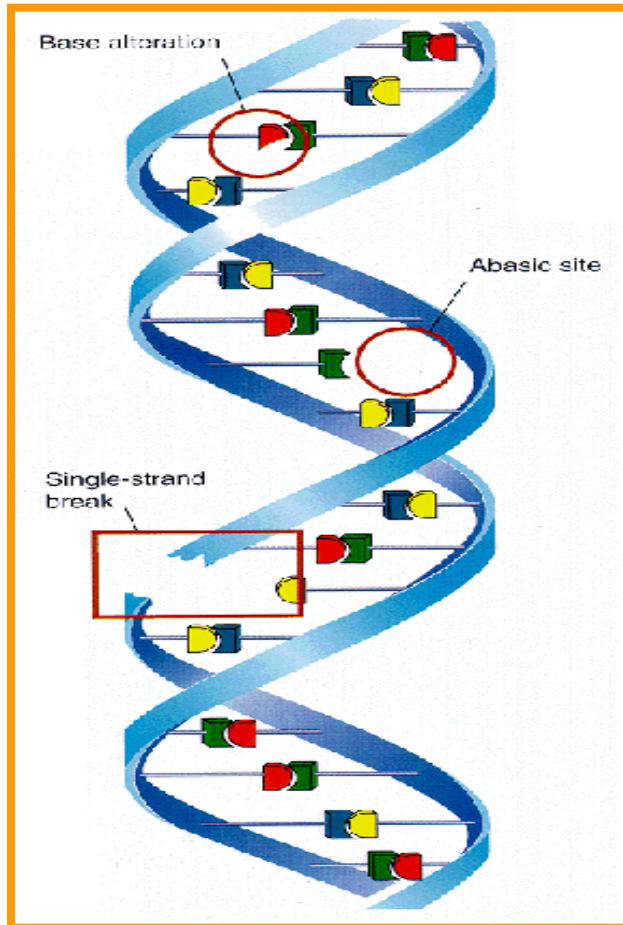
Βιολογικοί δείκτες έκθεσης

Ο κρίσιμος στόχος: ΤΟ DNA

Ραδιοβλάβες στο DNA

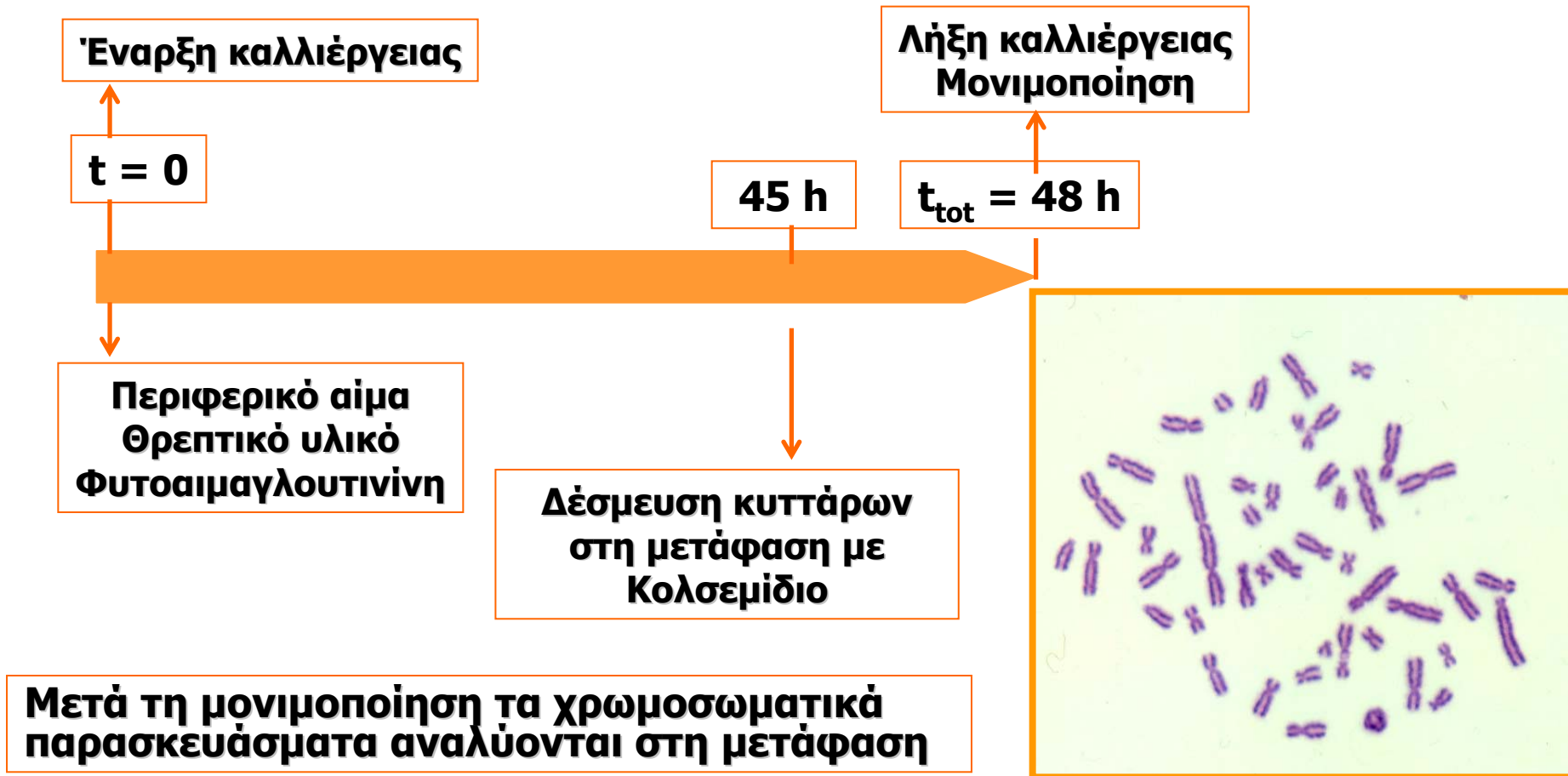

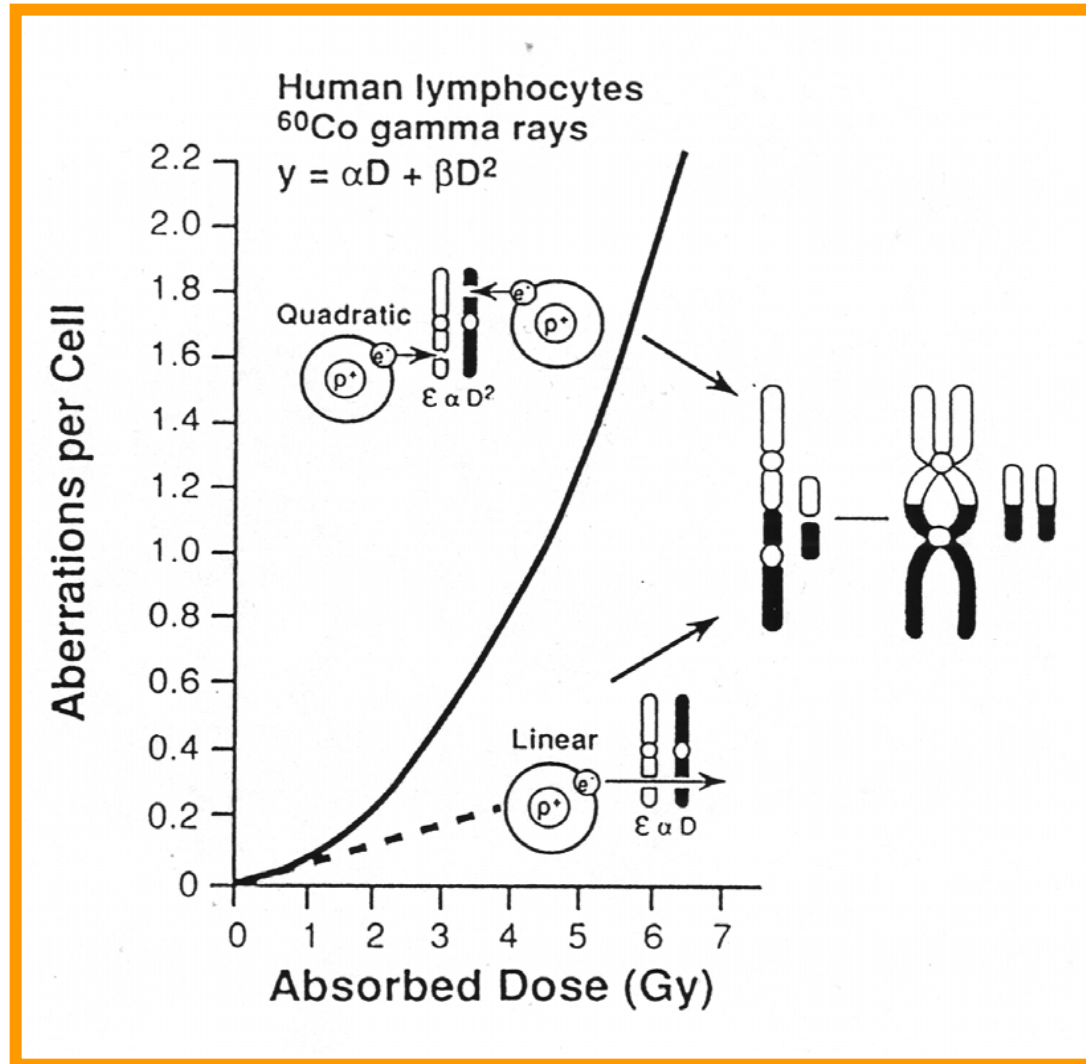
Χρωμοσωματικές - κυτταρογενετικές αλλοιώσεις

Κλασική Μέθοδος Βιοδοσιμετρίας

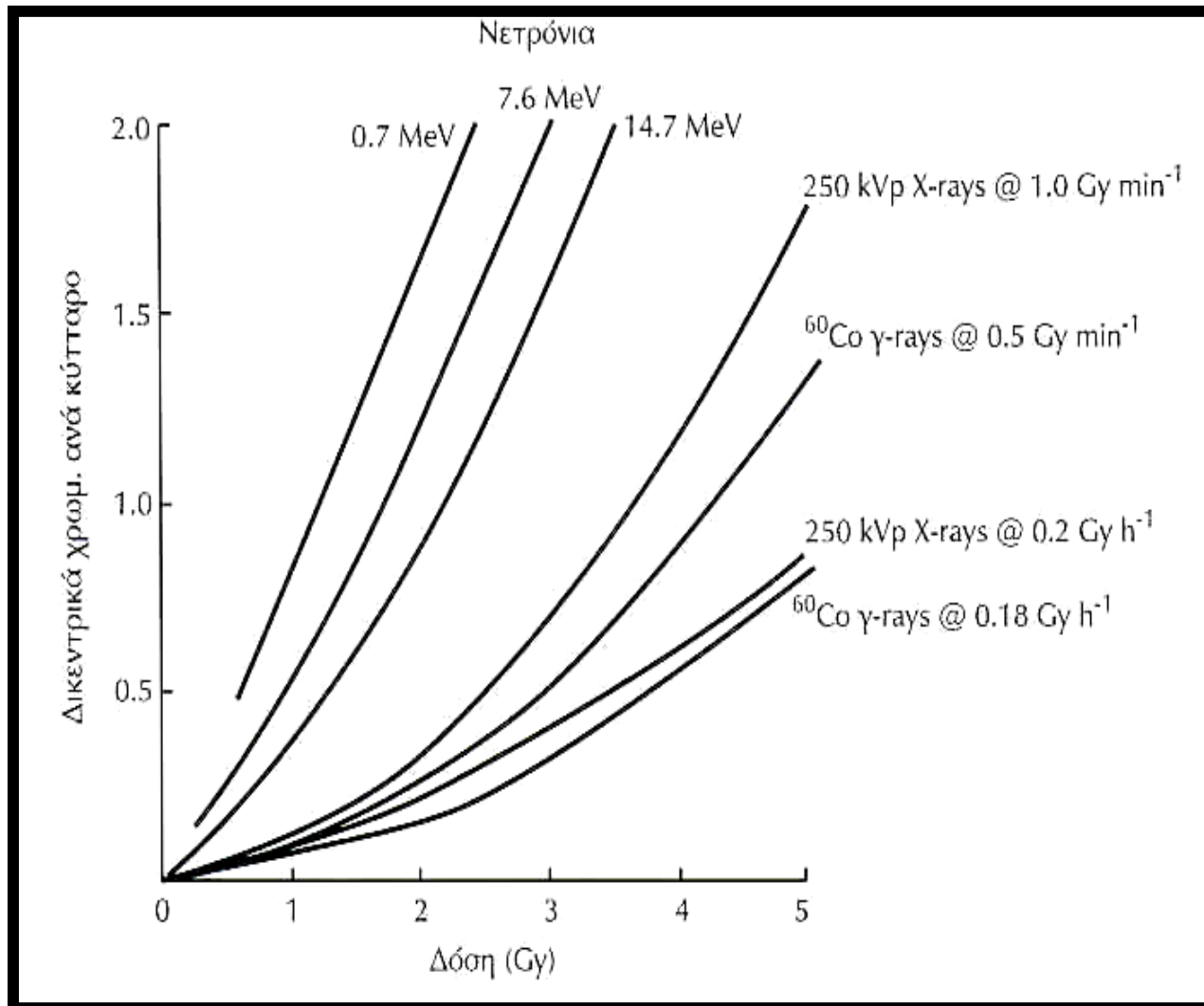

Μέθοδος Βιοδοσιμετρίας με βάση τα δικεντρικά χρωμοσώματα

Καμπύλες αναφοράς για διάφορα είδη ακτινοβολίας και ρυθμούς δόσης

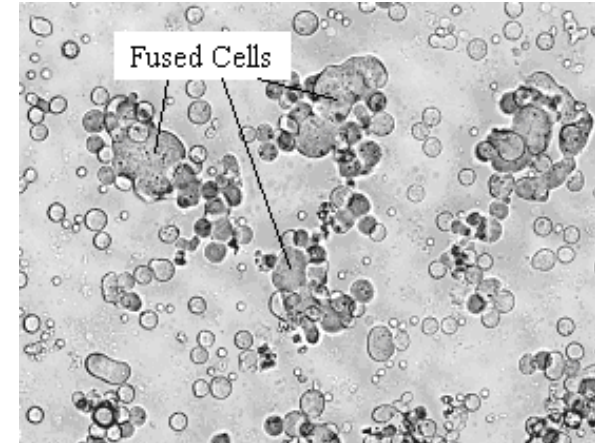
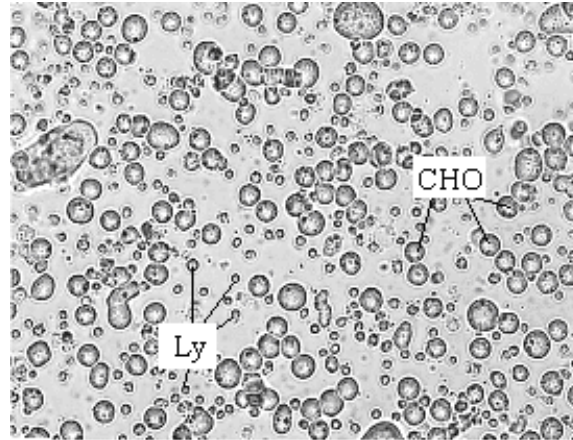
Βιοδοσιμετρία

Αναγκαιότητα

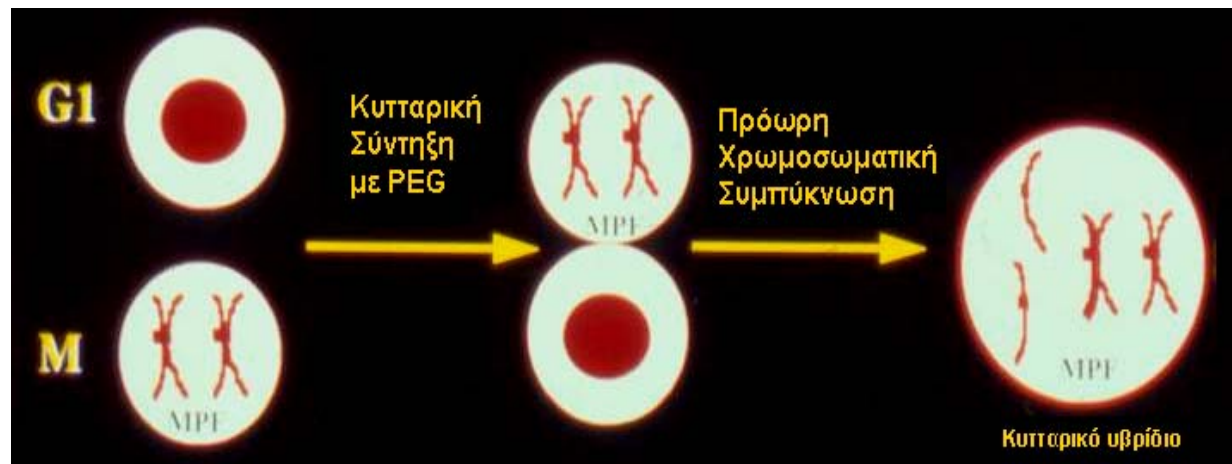
- ✓ **Έλλειψη φυσικού δοσιμέτρου προσωπικού**
- ✓ **Λανθασμένη ένδειξη φυσικού δοσιμέτρου**
- ✓ **Μερική έκθεση του ατόμου σε ακτινοβολία με το δοσίμετρο εκτός εκτιθέμενης περιοχής**
- ✓ **Επιβεβαίωση έκθεσης φυσικού δοσιμέτρου**
- ✓ **Κατανόηση μηχανισμού δράσης ακτινοβολίας**

Η μέθοδος της Πρόωρης Χρωμοσωματικής Συμπύκνωσης Premature Chromosome Condensation (PCC) assay

**Σύντηξη μιτωτικών
κυττάρων χάμστερ
(CHO) με
λεμφοκύτταρα
ανθρώπου**

**Παράγοντες των CHO
που προωθούν τη
Μίτωση (MPF)
επιδρούν στα
λεμφοκύτταρα,
προκαλούν PCC
επιτρέποντας την
άμεση ανάλυση της
βλάβης.**

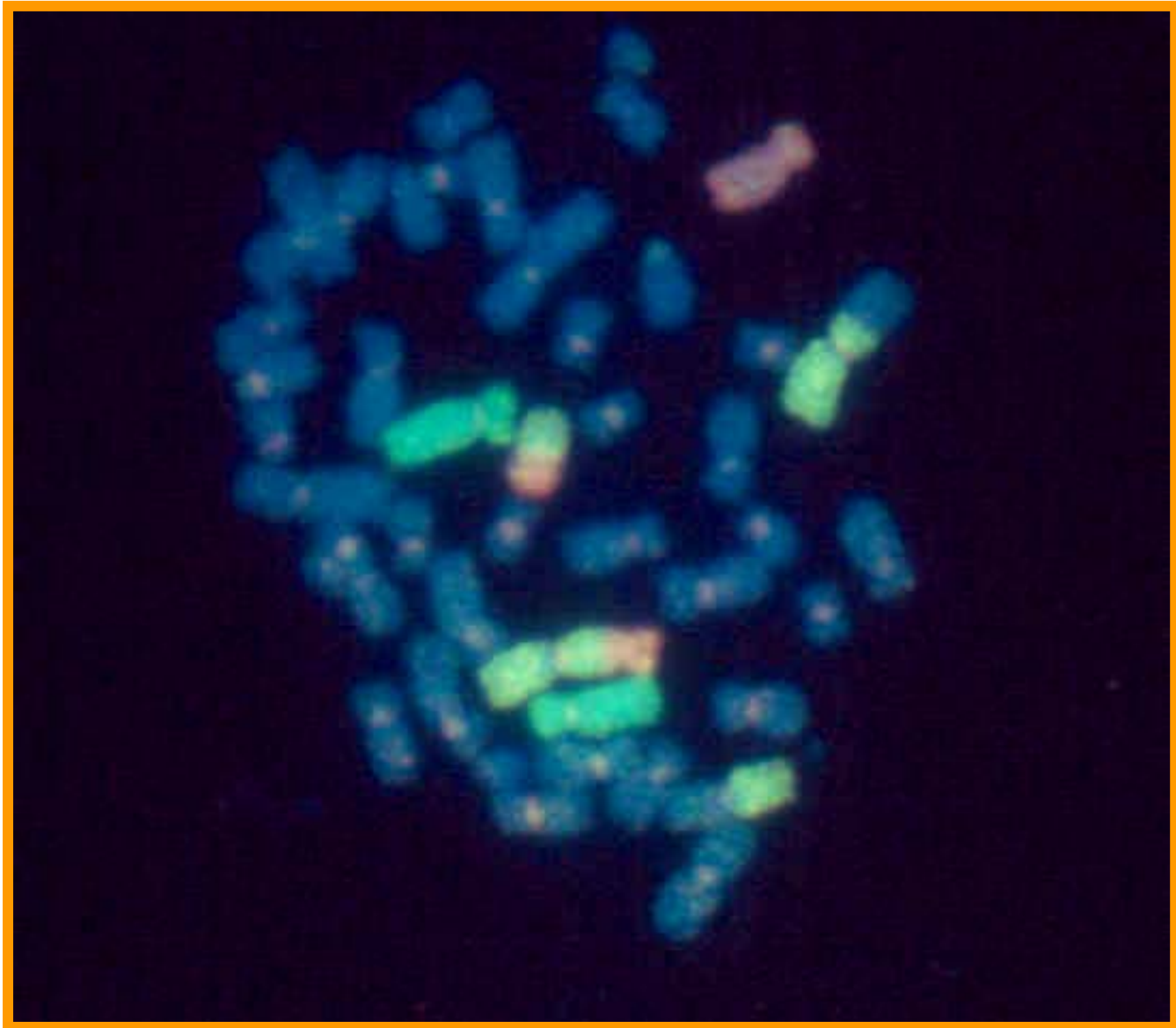

Πρόωρα συμπυκνωμένα χρωμοσώματα (PCCs)

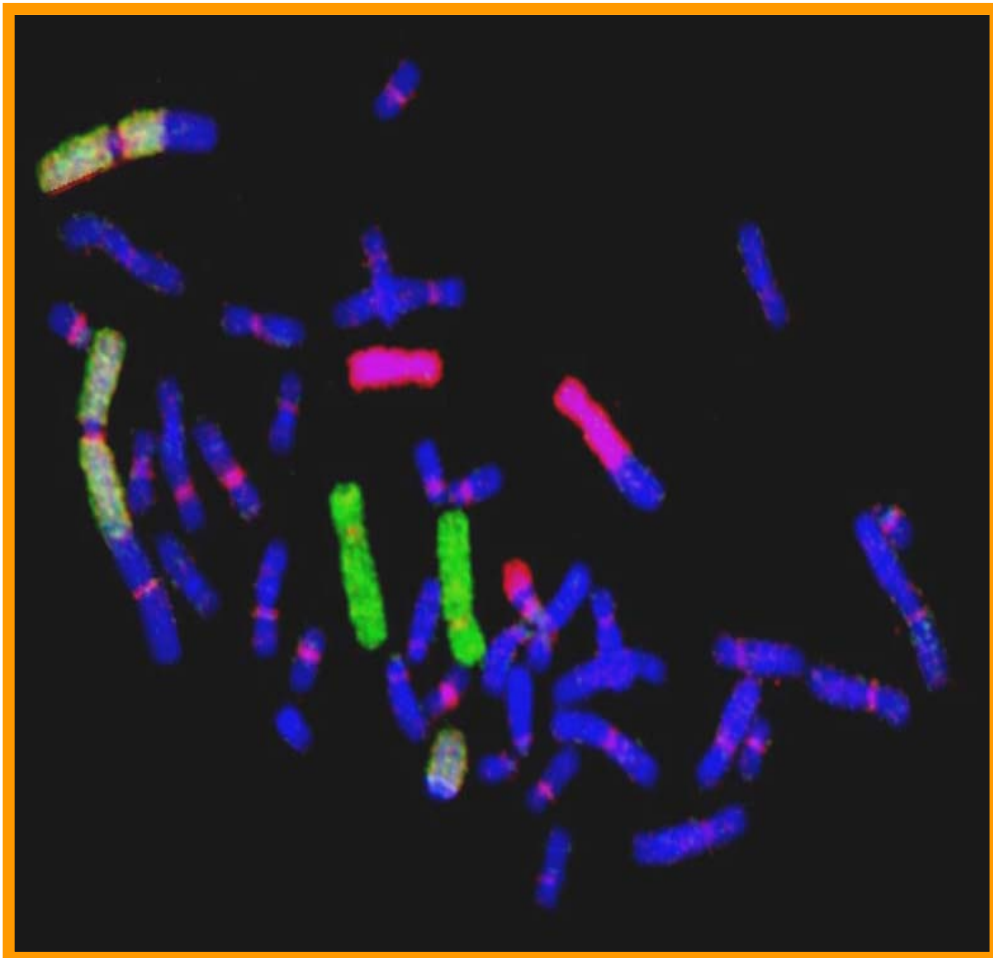
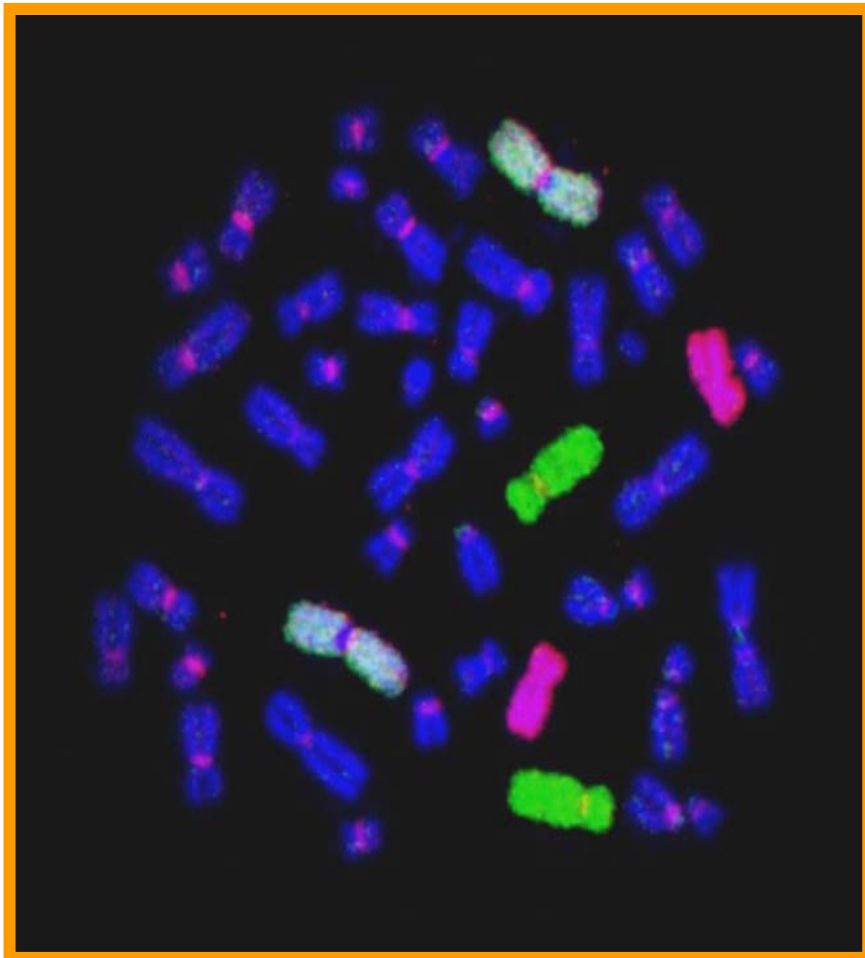
Μέθοδοι μοριακής κυτταρογενετικής FISH για την ανίχνευση σταθερών χρωμοσωματικών μετατοπίσεων

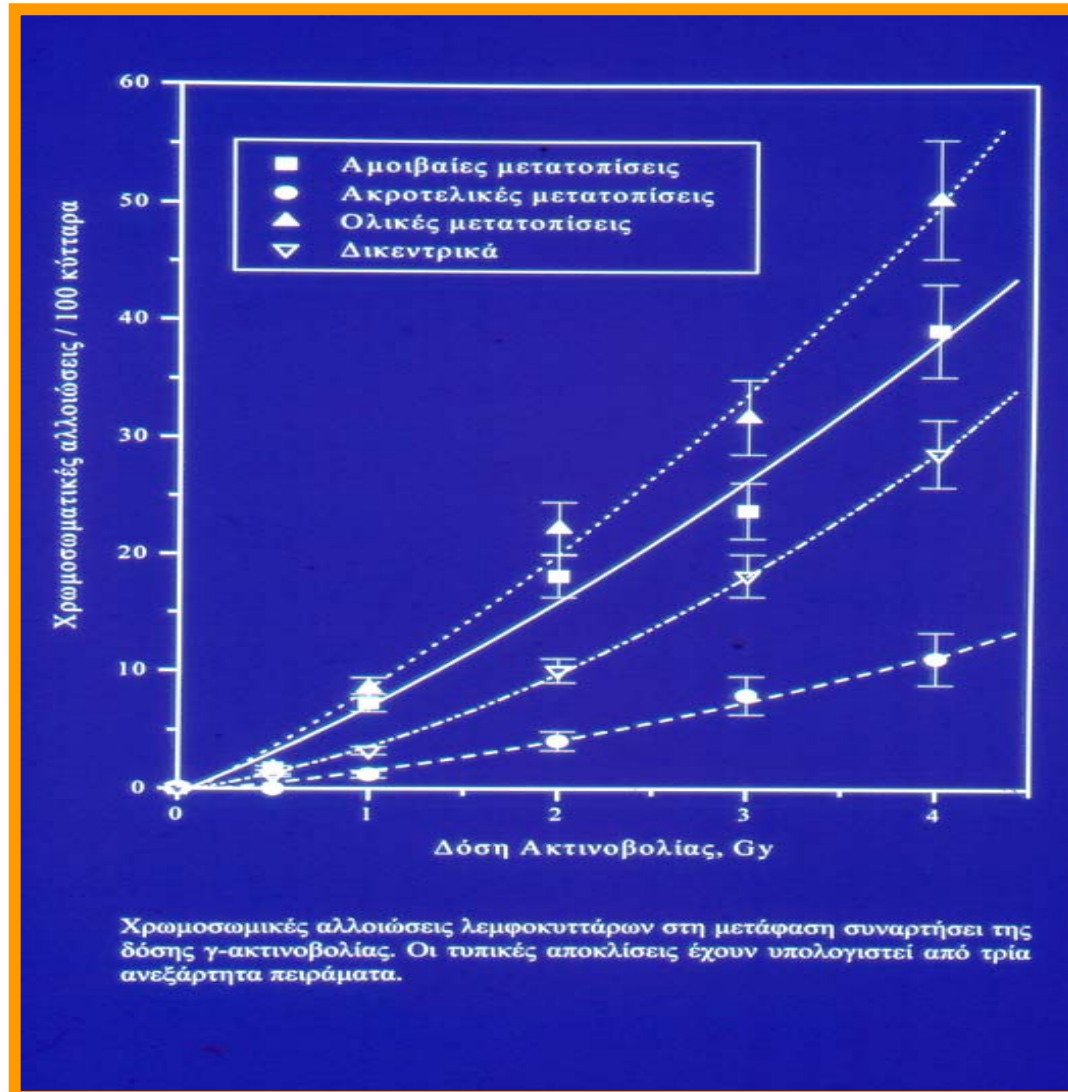

Χρήση ειδικού λογισμικού ανάλυσης και επεξεργασίας εικόνας μικροσκοπίου

Καμπύλες αναφοράς Δόσης-Απόκρισης με χρήση FISH για σταθερές και ασταθείς χρωμοσωματικές αλλοιώσεις

Εκτίμηση επικινδυνότητας

Μετά την απορροφουμένη δόση η επικινδυνότητα (πρόωρος θάνατος από καρκινογένεση) εκτιμάται από τη σχέση $5\%/Sv$ ακτινοβολίας

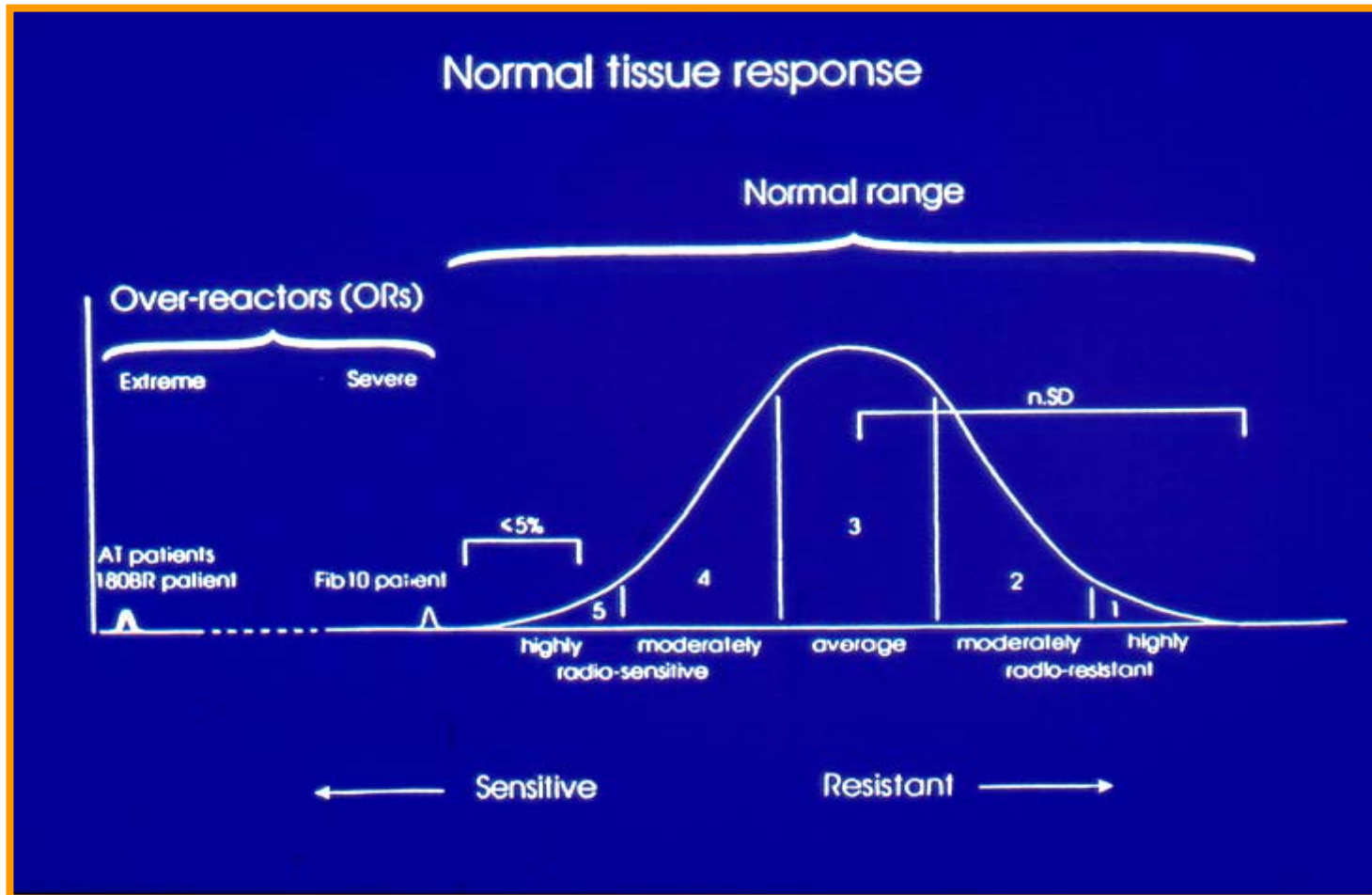
Προϋπόθεση:

ότι μια δόση ακτινοβολίας επιφέρει ταυτόσημα αποτελέσματα σε κάθε άτομο του πληθυσμού που εκτίθεται σε αυτή κάτω από ίδιες συνθήκες

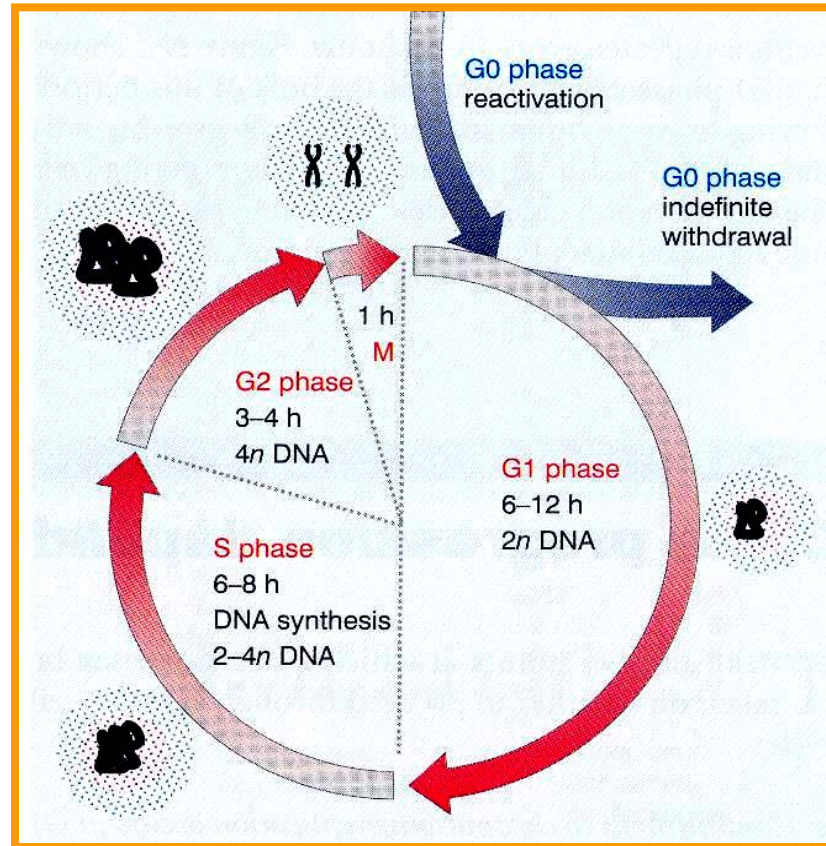
δηλαδή

η ενδογενής ακτινοευαισθησία όλων των ατόμων του πληθυσμού είναι ίδια.

Απόκριση υγιούς ιστού στην ακτινοθεραπεία

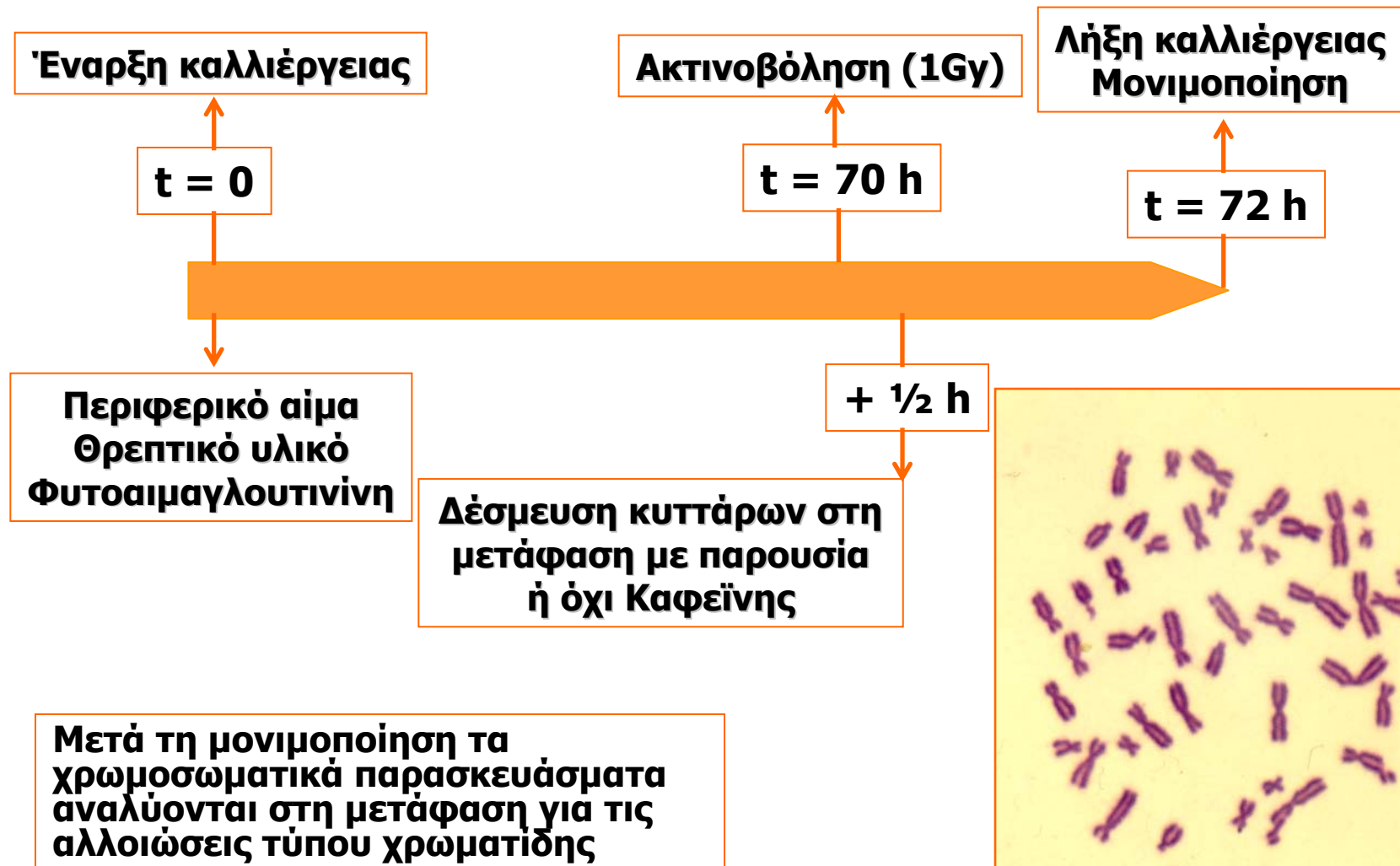

Είναι δυνατή η ανίχνευση ακτινοευαίσθητων ατόμων;

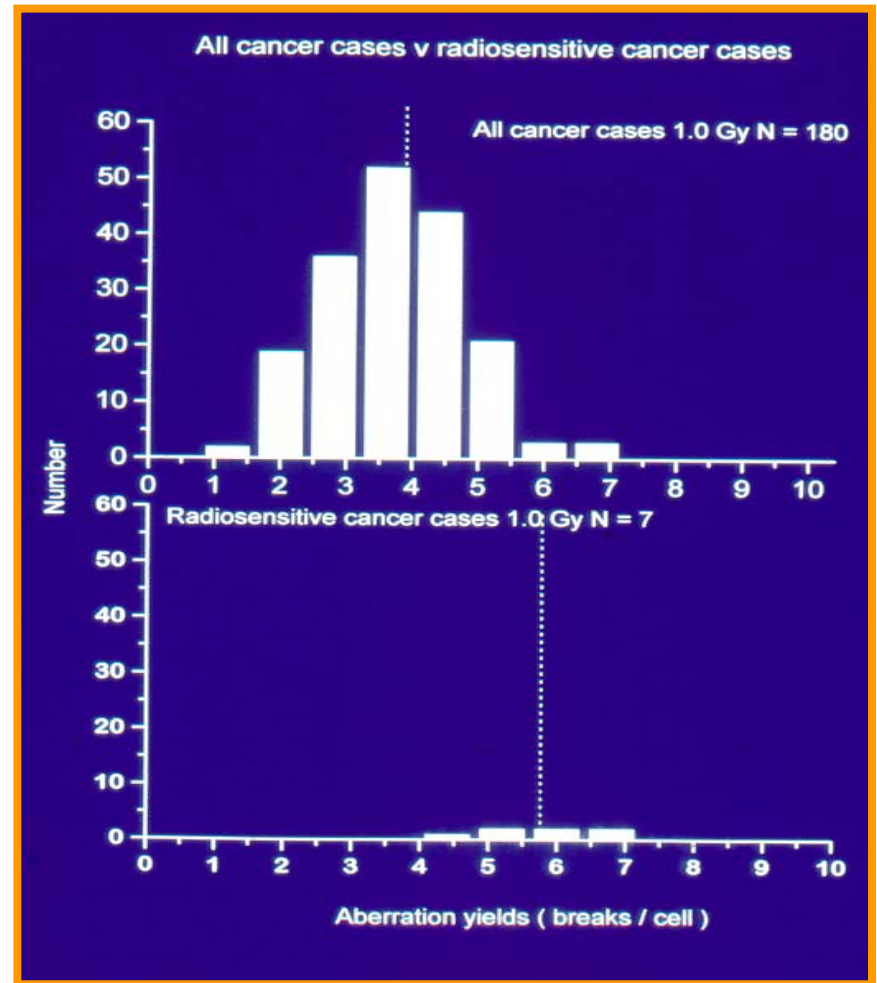
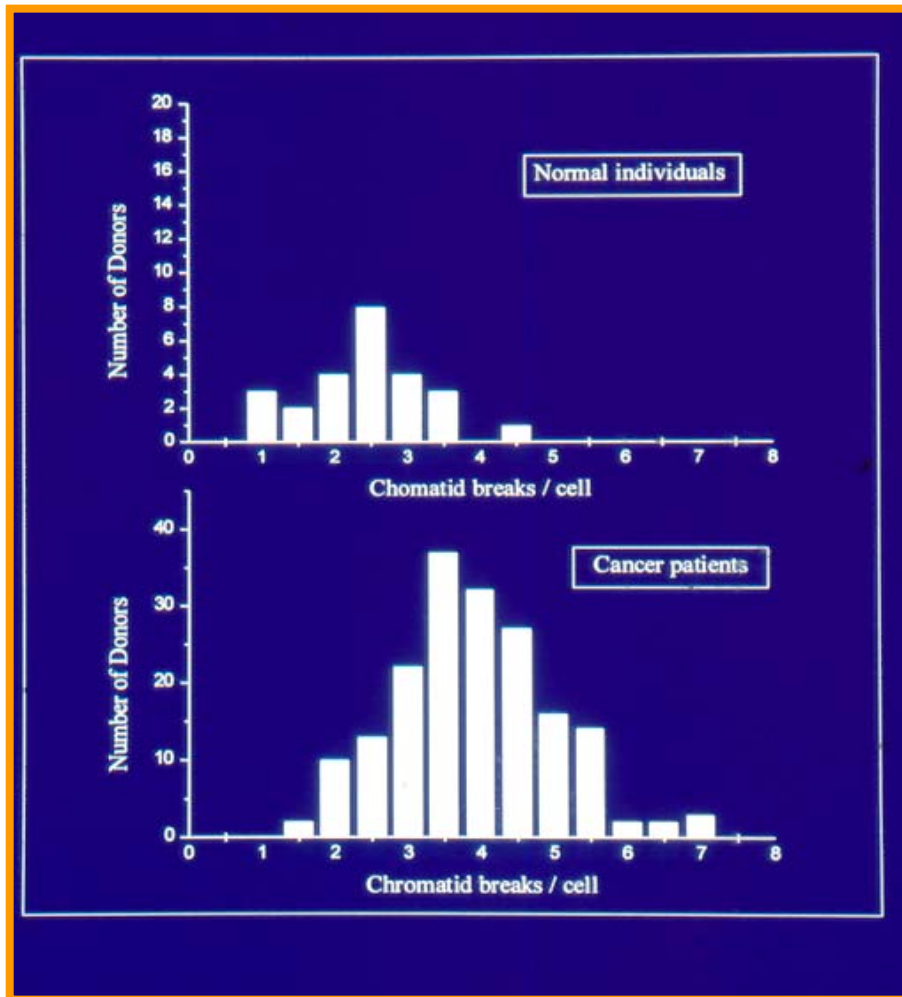
- ✓ **Επιδιόρθωση DNA, DSBs**
- ✓ **G2 σημείο ελέγχου**
- ✓ **MPF (cdc-2/cyclin B)**

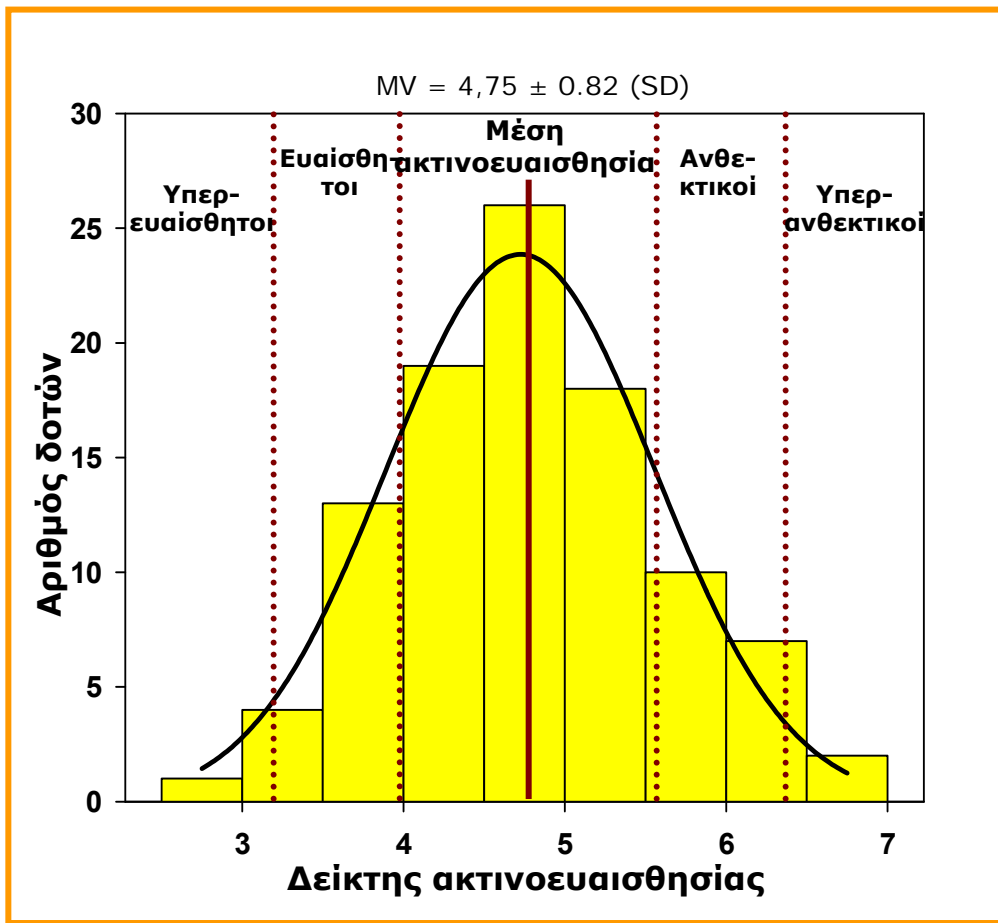
Μέθοδος G₂ χρωμοσωματικού ελέγχου ακτινοευαισθησίας

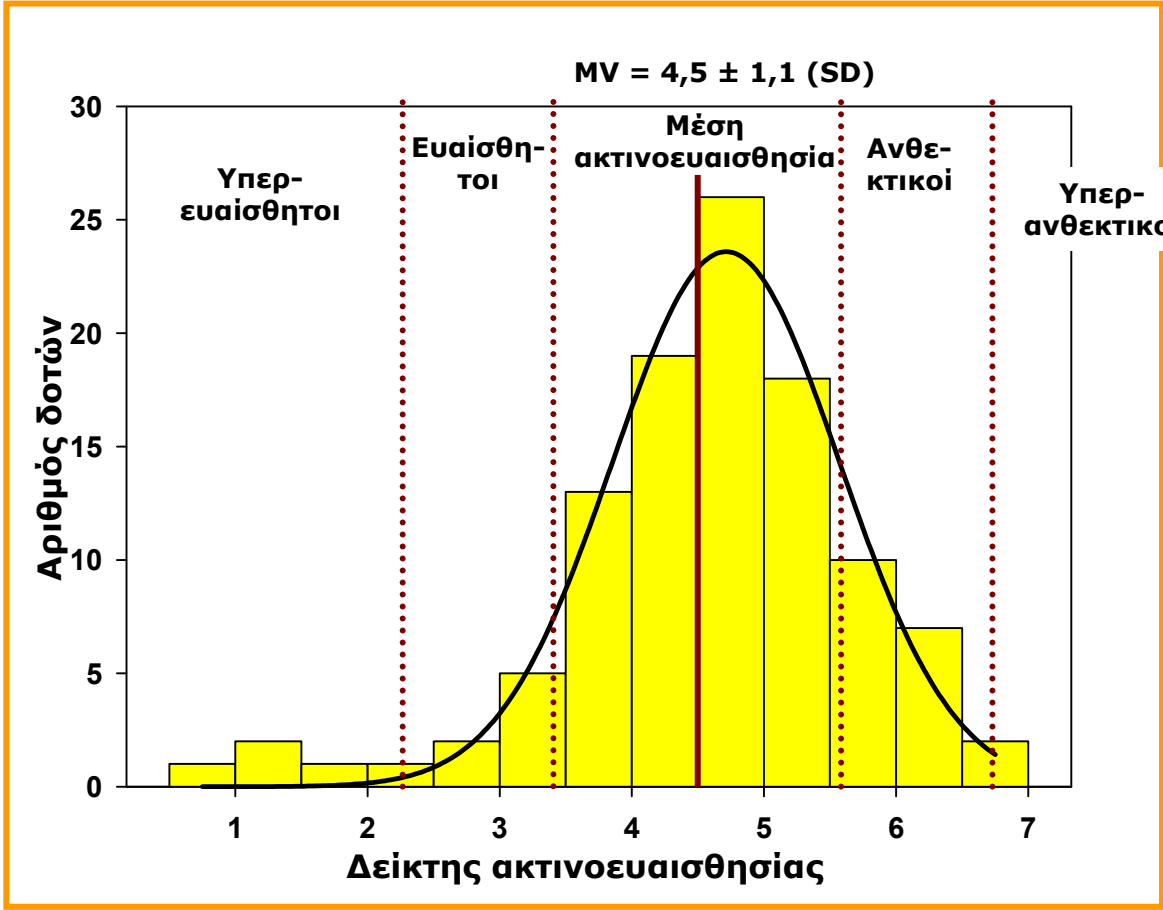

G₂ χρωμοσωματικός έλεγχος ακτινοευαισθησίας

Γενετικά σύνδρομα με αυξημένη χρωμοσωματική ακτινοευαισθησία έχουν και γενετική προδιάθεση στην καρκινογένεση

- **Ataxia Telangiectasia**
- **Bloom syndrome**
- **Down's syndrome**
- **Fanconi anemia**
- **Gorlin syndrome**
- **Klinefelter syndrome**
- **Retinoblastoma**
- **Wilms' tumour**
- **Xeroderma pigmentosum**
- **Rothmund-Thomson syn.**
- **Li-Fraumeni syndrome**
- **Nijmegen breakage syn.**
- **Dyskeratosis congenita**
- **Familial adenomatous polyposis coli**
- **Familial dysplastic naevus syndrome**
- **Common variable immune deficiency**

Βιοδοσιμετρία και εξατομίκευση επικινδυνότητας υπερέκθεσης σε ιοντίζουσες ακτινοβολίες

- ✓ **Βιοδοσιμετρία ιοντιζουσών ακτινοβολιών**
- ✓ **Εξατομίκευση επικινδυνότητας και εκτίμηση των επιπτώσεων μιας υπερέκθεσης ή πυρηνικού ατυχήματος, ακτινοπροστασία**
- ✓ **Εξατομίκευση πρωτοκόλλων ακτινοθεραπείας**
- ✓ **Διερεύνηση μηχανισμών υπερευαισθησίας στην ακτινοβολία και γενετικής προδιάθεσης στην καρκινογένεση**

Βιολογικές επιδράσεις των ιοντιζουσών ακτινοβολιών σε μη ακτινοβολημένα κύτταρα, γειτονικά ακτινοβολημένων κυττάρων (Bystander effects)

- ✓ Έκκριση παραγόντων μικρού μοριακού βάρους εκκρίνονται από τα ακτινοβολημένα κύτταρα στο υλικό καλλιέργειας (Ανάμειξη καλλιεργείων)
- ✓ Μεταφορά παραγόντων μεγάλου μοριακού βάρους μέσω διαύλων επικοινωνίας στα παρακείμενα μη ακτινοβολημένα κύτταρα (PCC)

Για την εκτίμηση της απορροφουμένης δόσης ακτινοβολίας - Βιοδοσιμετρία

- ✓ **Κλασική μέθοδος ανάλυσης δικεντρικών και χρήση προτύπων καμπυλών αναφοράς – μικρό χρονικό διάστημα μεταξύ υπερέκθεσης και εκτίμησης δόσης**
- ✓ **PCC – άμεση εκτίμηση δόσης ακτινοβολίας, - ανάγκη λήψης έκτακτων μέτρων**
- ✓ **FISH – εκτίμηση δόσης αρκετά χρόνια μετά την υπερέκθεση**